

Handleiding voor leerkrachten bij

dat is een 'goed' programma!

**Lespakket over kwaliteit
van kindertelevisie**

Publieksjury Kinderkast-televisieprijsen

NIZW

© 2002 *Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn / NIZW 1^e druk*

© 2004 *Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn / NIZW 2^e druk*

© 2006 *Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn / NIZW 3^e druk*

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en / of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Deze publicatie werd mede mogelijk gemaakt door Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Samenstelling lesmateriaal

Peter Nikken

Eveline van Wageningen

Vormgeving omslag

Zeno

De Kinderkast-televisieprijs is een project van Cinekid

NIZW Jeugd

Postbus 19152

3501 DD Utrecht

Telefoon (030) 2306311

E-mail info@nizw.nl

Website www.nizwjeugd.nl

Lespakket Kinderkast-televisieprijsen

Hoe kunt u dit lespakket gebruiken?

Dit lespakket hoort bij het jaarlijks terugkerende evenement *de Kinderkast-televisieprijsen*; belangrijke onderscheidingen voor de beste Nederlandstalige jeugdprogramma's. Het lespakket is geen complete methode media-educatie, maar leert kinderen wel door middel van kijkopdrachten kritisch naar beelden kijken. Kritisch naar televisie kijken is van belang omdat televisie relatief veel tijd in beslag neemt van de vrije tijd van kinderen. Als kinderen leren selectief om te gaan met het aanbod, en dat aanbod op waarde leren schatten, kunnen kinderen meer profijt en plezier hebben van het televisiekijken.

Dit lespakket is gebaseerd op oordelen over kwaliteit van kinderprogramma's. De kwaliteit van kindertelevisie is geen objectief gegeven, maar een attribuut dat door beoordelaars wordt toegekend. Met andere worden kinderen kunnen onderling en van volwassenen verschillen in wat zij een goed programma vinden. Uit onderzoek van NIZW Jeugd en de Universiteit Leiden is echter wel gebleken dat kinderen een duidelijke visie hebben van de kenmerken die bepalend zijn voor de kwaliteit van een kinderprogramma: *duidelijkheid*, *esthetiek*, *kijkplezier* en *betrokkenheid*. Deze maatstaven komen in dit lespakket aan de orde. Maar na dit project houdt het niet op; de kwaliteitseisen zijn voor kinderen te allen tijde te hanteren, dus ook thuis.

Samenstelling lespakket

Het lespakket bestaat uit twee delen: één voor de onder- en één voor de bovenbouw van de basisschool. De samenstelling van de pakketten is identiek, maar de vragenlijsten en discussieopdrachten zijn aan het niveau van de kinderen aangepast. De leerkracht bereidt de les voor met behulp van de algemene handleiding. De kijkopdracht bestaat uit het beoordelen van circa drie jeugdprogramma's die aan de hand van DVD's getoond worden. Die programma's zijn in het afgelopen seizoen op de Nederlandse televisiezenders uitgezonden. Voor de verwerking van de kijkopdracht bevat het lespakket een formulier met criteria en vragenlijsten.

Inhoud

1	Inleiding en procedure	5
2	Opzet van het lespakket	9
3	Werkwijze	13
4	Lessen serie	
	- Onderbouw groep 3, 4 en 5	21
	- Bovenbouw groep 6, 7 en 8	25
	Kopieerbladen	32

1 Inleiding en procedure

Inleiding

Elke leerkracht maakt regelmatig gebruik van de televisie in de klas. Meestal gaat het dan om de educatieve programma's van de schooltelevisie. De leerkracht gebruikt die beelden als aanzet voor een les. Soms ook kijken kinderen op school naar televisieprogramma's die eigenlijk bedoeld zijn als ontspanning. Bijvoorbeeld tijdens de overblijf of als de leerkracht het verschil tussen een verhaal in een boek en een verfilmde versie van dat verhaal met de kinderen wil bespreken. Deze laatste manier van televisie in de klas is een vorm van media-educatie.

Ouders en kinderen zijn beide verantwoordelijk voor de opvoeding van kinderen en dus ook voor de media-opvoeding. Op school kunnen kinderen bewust worden van het selectief omgaan met het aanbod van televisie, de specifieke beeldtaal van televisie leren begrijpen en het aanbod van programma's op waarde leren schatten. De leerkracht kan kinderen via projecten helpen deze leerdoelen te behalen door hen te laten verwoorden wat ze op televisie zien en hoe zij daarover denken. De leerkracht hoeft het kijkgedrag niet te veroordelen, maar kan kinderen wel helpen bewuster om te gaan met de televisie.

Dit lespakket is erop gericht dat kinderen met andere ogen leren kijken naar kinderprogramma's. Kinderen leren welke kenmerken bepalend zijn voor de kwaliteit van televisieprogramma's. Met andere woorden, kinderen leren hoe zij een goed kinderprogramma kunnen aanwijzen aan de hand van kwaliteitscriteria. Ook leren zij dat een oordeel over kwaliteit een persoonlijk oordeel is.

Kinderkast-televisieprijs

Al meer dan 25 jaar worden elk najaar de beste oorspronkelijke, Nederlandstalige kindertelevisieprogramma's uit Nederland of Vlaanderen onderscheiden met *de Kinderkast-televisieprijs*. Deze onderscheiding is in 1979, het "Internationaal Jaar van het Kind", door de Kinderpostzegels in het leven geroepen. De prestigieuze prijs, een bronzen beeld, is ontworpen door Jan Wolkers. De organisatie van de prijs is tegenwoordig in handen van stichting Cinekid. De programma's die voor de prijs in aanmerking komen, kunnen zowel

door publieke omroepen (Z@pp en Ketnet), als door de commerciële zenders (bijvoorbeeld Jetix Kids of Nickelodeon) aangemeld worden. Aangekochte programma's (buitenlandse series of tekenfilms) kunnen niet meedingen naar de onderscheiding. De programma's die voor de prijs in aanmerking komen, zijn dus:

- specifiek gemaakt voor de jeugd (kleuters, kinderen of jongeren);
- in Nederland of Vlaanderen gemaakt; en
- het afgelopen jaar voor het eerst uitgezonden.

De programma's doen mee in twee categorieën, namelijk *fictie* en *non-fictie*. *Fictie* programma's zijn producties waarin dingen gebeuren die niet echt zijn, de zogenaamde "verzonnen verhalen", zoals drama, tekenfilms, en programma's met poppenspel. *Non-fictie* programma's zijn programma's die een beeld van de werkelijkheid geven, zoals journaaluitzendingen, documentaires, reality-tv programma's, evenementen en spelprogramma's.

Procedure

De programma's waar kinderen in dit lespakket over oordelen zijn door programmamakers ingestuurd, omdat zij menen dat deze programma's een goede kans maken op de prijs. De inzendingen zijn ook voorgelegd aan een vakjury (vijf mensen die zich beroepsmatig met kinderprogramma's bezighouden), die een eigen keuze maakt uit alle ingezonden producties.

De publieksjury, kinderen van basisscholen in Nederland en Vlaanderen, beoordelen rond de zomer de ingezonden programma's aan de hand van vier kwaliteitseisen. Door de vier waardeoordelen van de kinderen samen te voegen ontstaat er één kwaliteitsoordeel over een programma.

In totaal zijn er tientallen programma's ingezonden. Per groep zien de kinderen daarvan een stuk of drie programma's. De kinderen beoordelen niet alle programma's, omdat ze voor verschillende leeftijdsgroepen bedoeld zijn. De indeling van de kinderprogramma's zijn bovendien per klas zo samengesteld dat elk programma nu steeds met andere programma's en door meerdere groepen kinderen wordt beoordeeld. Dit is van belang omdat dan een gemiddeld oordeel over een programma ontstaat. De kinderen vullen de vragenlijsten na het bekijken van de programma's in. De oordelen van alle kinderen van de publieksjury leiden

uiteindelijk tot een lijst van zes genomineerde programma's; dat zijn de producties die kinderen het hoogst gewaardeerd hebben.

De nominaties (drie in de categorie *fictie* en drie *non-fictie* programma's) worden in de herfstvakantie bij Z@pp nogmaals uitgezonden. Kinderen uit het hele land kunnen dan via internet (www.kinderkast.nl) nog een keer hun oordeel uitbrengen. De winnaars van *de Kinderkast-televisieprijs* worden in oktober op het Cinekid-festival bekend gemaakt.

Kwaliteitseisen van de Publieksjury

Het werk van de publieksjury is belangrijk en verantwoordelijk. Kinderen bepalen immers welke programma's de belangrijke *Kinderkast-televisieprijs* gaan winnen. Jureren kan op verschillende manieren. Men zou na het zien van verschillende programma's kinderen kunnen vragen één keuze te maken uit de programma's. Hoe meer kinderen een programma kiezen des te beter zou het zijn. Bekende en populaire programma's maken dan echter meer kans op een stem dan onbekende of eenmalige programma's.

De Kinderkast-publieksjury werkt daarom anders. Elk programma wordt altijd met dezelfde criteria door de kinderen beoordeeld. Op die manier maakt het niet uit of kinderen uit de bovenbouw of uit de onderbouw jureren en maakt het ook niet uit van welke school de kinderen zijn. Het systeem is altijd voor alle programma's hetzelfde.

Uit onderzoek van NIZW Jeugd en de Universiteit Leiden is gebleken dat kinderen heel goed in staat zijn om aan de hand van criteria uit te maken wat een goed of minder goed kinderprogramma is (*Nikken, 1999; Quality in Children's Television*). Er zijn vier belangrijke eisen die kinderen stellen aan kindertelevisie.

Ten eerste is **duidelijkheid** een criterium. Bij dit criterium staat de vraag centraal of kinderen de inhoud van het programma kunnen begrijpen. Voor kinderen is het van belang of ze het verhaal goed kunnen volgen of kunnen begrijpen waar een reportage over gaat. De beelden moeten alles daarom goed en lang genoeg laten zien. Daarnaast is het taalgebruik ook van groot belang bij het begrijpen van de programma's. Worden er moeilijke woorden gebruikt, dan is het voor een kind lastig te begrijpen.

Hoe is het gemaakt is een tweede criterium. Daarbij kunnen kinderen zich de volgende vragen stellen: Is de vormgeving van de programma's mooi? Hebben alle personen die het programma gemaakt hebben goed hun best gedaan? Heeft de cameraman/vrouw goede beelden gemaakt? Heeft de geluidsman/vrouw goede geluiden opgenomen? Is in de montage de juiste muziek gekozen? Spelen de acteurs goed? Is het optreden van de presentatoren goed? Om kinderen te laten oordelen over hoe het programma is gemaakt, kunnen leerkrachten deze aspecten aan de orde stellen.

Een derde punt is het **kijkplezier**, ook wel het amusement. Een programma kan mooi van vormgeving zijn, maar dat wil nog niet zeggen dat kinderen er ook plezier aan beleven. Humor is een belangrijk ingrediënt voor het kijkplezier. Daarnaast is de spanning een belangrijk element. Als een programma spannend is, of intrigerend een verhaal vertelt, levert dat ook meer kijkplezier op.

De laatste kwaliteitseis die de kinderen in hun beoordeling hanteren, is **betrokkenheid**. Kinderen moeten geboeid zijn door hetgeen wat aan hen getoond wordt. Kinderen kunnen dat bij zichzelf nagaan als zij tijdens het kijken alles om hen heen vergeten. Sommige programma's kunnen ook zoveel indruk op de kinderen maken dat zij na het kijken nog over de beelden willen doorpraten.

De vier criteria hangen uiteraard sterk met elkaar samen, maar kunnen toch apart beoordeeld worden. Samen bepalen de vier criteria het uiteindelijke kwaliteitsoordeel.

De Vakjury

Naast de publieksjury is er ook een vakjury die eigen keuzes maakt. De vakjury bestaat uit vijf personen uit Nederland en Vlaanderen die betrokken zijn bij het maken van kindertelevisieprogramma's. De vakjury nomineert ook maximaal drie titels in de categorie *fictie* en maximaal drie titels in de categorie *non-fictie*. De vakjury heeft haar eigen kwaliteitseisen. Die eisen wijken soms af van wat kinderen het meest belangrijk vinden. Zo let de jury ook op de originaliteit (is het een bijzonder en opvallend programma?) en op de kwaliteit van het script. De jury kan in de beide categorieën (*fictie* en *non-fictie*) een programma voordragen als winnaar van *de Grote Kinderkast-televisieprijzen*. Zij geeft haar oordeel over de keuze van de genomineerden en van de winnaar(s) schriftelijk weer.

2 Opzet van het lespakket

Materialen

Het lesmateriaal voor de publieksjury bestaat uit:

- DVD's (los bijgevoegd),
- een handleiding,
- een beschrijving van het project voor de leerlingen (kopieerblad 1),
- een beknopte beschrijving van de kwaliteitseisen (kopieerblad 2),
- beoordelingsformulieren (een versie voor de onderbouw: kopieerblad 3 en een versie voor de midden- en bovenbouw: kopieerblad 4).

Omdat de programma's jaarlijks wisselen en de data van beoordelingen en uitreiking per jaar verschillen, zijn de beschrijving van de inhoud van de programma's en de procedure van het desbetreffende jaar los bijgevoegd.

Doelgroepen

Het materiaal dat bij dit project geleverd wordt, is bedoeld voor de leerlingen uit de onderbouw (groepen 3, 4 en 5) en de bovenbouw (groepen 6, 7 en 8). Er is voor deze leeftijdscategorie gekozen, omdat de geselecteerde programma's vooral voor kinderen van vier tot en met twaalf jaar bedoeld zijn. Het komt voor dat de programma's voor de leerlingen onbekend zijn. Immers, er is een enorm aanbod van televisieprogramma's en veel van die programma's zijn buitenlands of gedateerd. Op de bijgevoegde DVD's staan alleen programma's die dit jaar voor *de Kinderkast-televisieprijs* zijn ingezonden. Kinderen bepalen uit deze selectie de nominaties en de winnaars.

DVD's

Op de DVD's staan programma's die aan de kinderen getoond worden. Deze programma's komen in aanmerking voor een nominatie en wellicht een prijs. Het zijn DVD's met *fictie* en *non-fictie* programma's die volgens de makers van de programma's van hoge kwaliteit zijn.

Beschrijving van het project

De *beschrijving van het project* wordt met kopieerblad 1 (“*Publieksjury Kinderkast-televisieprijs*”) aangeduid. Op dit blad staat voor kinderen in het kort alle nodige informatie over de *Kinderkast-televisieprijs*. Daarnaast is op het blad aangegeven wat er van de kinderen als publieksjury verwacht wordt en is de procedure van de nominaties tot winnaars beschreven.

U kunt er voor kiezen zelf de beschrijving te lezen en de informatie aan de groep te vertellen (onder- en middenbouw). Het is ook mogelijk de informatie te kopiëren en de kinderen de uitleg zelf te laten lezen (midden- en bovenbouw). De belangrijkste punten die u in *Inleiding en procedure* vindt, komen op kopieerblad 1 terug.

Beschrijving van de kwaliteitseisen

Kinderen komen via vier criteria tot hun oordeel. Op kopieerblad 2 (“*Vier handige tips*”) staan de criteria: *duidelijkheid*, *hoe is het gemaakt*, *kijkplezier* en *houdt het je aandacht vast*. Bij elk criterium staan enkele tips die de kinderen bij hun oordeel kunnen gebruiken. Met de tips wordt voor kinderen duidelijk wat de criteria inhouden. Waar het bij *duidelijkheid* om gaat, is dat kinderen de beelden goed kunnen volgen. Bij het bepalen van de *esthetiek* van een programma helpt de vraag “Vind je het geluid en beeld mooi?” Om het *kijkplezier* te bepalen, letten kinderen op humor en spanning. De *betrokkenheid*, tenslotte, kan bepaald worden aan de hand van de indruk die het programma op kinderen maakt.

Beoordelingsformulieren; Onderbouw

De kinderen uit de groepen 3, 4 en 5 kunnen nog niet lezen of zijn net begonnen met leren lezen. Daarom is er een beoordelingsformulier met illustraties (kopieerblad 3) ontworpen. Op het formulier is er ruimte voor de naam van het kind en de titel van het programma. Daaronder staan steeds drie gezichtsuitdrukkingen (Smiley's) waaruit de kinderen een keuze kunnen maken. De gezichtjes corresponderen met de drie waarden: *Slecht*, *Gaat wel* en *Goed*. Op het formulier staan vier vragen die bij de kwaliteitscriteria horen. Voor elke criterium staat een pictogram, zodat het bij de klassikale behandeling voor de kinderen duidelijk is bij welke vraag ze een beoordeling moeten geven.

Beoordelingsformulieren; Bovenbouw

Het beoordelingsformulier voor de groepen 6, 7 en 8 bevat vragen in twee delen. Het eerste deel is algemeen van aard. De naam van het kind en de titel van het programma kunnen op het blad ingevuld worden. Om kinderen meer bewust over het programma te laten denken, volgen dan een aantal algemene vragen:

- Waar gaat het programma over?
- Is het een *fictie* programma of een *non-fictie* programma?
- Wat vind ik van het programma?
- Heb je het programma al vaker gezien?
- Vond je het programma belangrijk, bijzonder, opvallend of leerzaam?

Het tweede deel van het formulier gaat over de feitelijke beoordeling. In de linkerkolom staan de vier criteria: *duidelijkheid, hoe het is gemaakt, kijkplezier* en *betrokkenheid*. In de andere kolommen staan de vijf mogelijke waardeoordelen: *Erg slecht, Beetje slecht, Gaat wel, Gewoon goed* en *Super goed*. Aan de waardeoordelen is een zogenaamd rapportcijfer gekoppeld. *Erg slecht* wordt met het cijfer 1 aangeduid, *Beetje slecht* met een 2, *Gaat wel* met cijfer 3, cijfer 4 voor *Gewoon goed* en een 5 voor *Super goed*. Deze keuzecijfers staan voorgedrukt in de tabel.

Discussiemateriaal

In het lespakket vindt u ook discussiemateriaal. Dit zijn opdrachten die u na het invullen van de vragenlijsten kunt behandelen. De opdrachten dienen als verdiepingsmateriaal. Door dit project is het mogelijk dat kinderen met diverse reacties komen naar aanleiding van de televisieprogramma's. U kunt dan met behulp van de discussieopdrachten de les afsluiten of deze op een ander tijdstip verwerken.

Tijdsplanning

Uit ervaring is gebleken dat een projectles ongeveer een uur duurt. Dat wil niet zeggen dat u zich tot een uur moet beperken. Indien u meer tijd voor de les nodig heeft, is dat geen enkel probleem. Het is de bedoeling dat u de les op een voor u en de groep passend tijdstip uitvoert. Mocht u slechts beperkt de tijd hebben dan kunt u de discussieopdrachten uit de les (voorlopig) weglaten. De volgende tijdsindeling is als richtlijn bedoeld.

Voor de voorbereiding van de les kunt u ongeveer een half uur uittrekken. In de handleiding vindt u de informatie rondom het project en de procedure. In de handleiding staat aangegeven wat u aan de kinderen in de groep dient uit te leggen (zie *Werkwijze*, pagina 14). Verteld wordt wat *de Kinderkast-televisieprijsen* zijn, wat er mee beoogd wordt, wat de rol van de publieksjury is en hoe deze de nominaties bepaalt. De overige informatie is bedoeld als achtergrondinformatie. Om de inleiding te verzorgen (informatie over *de Kinderkast-televisieprijsen* en de vier kwaliteitseisen) heeft u ongeveer een kwartier nodig. Vervolgens wordt naar de inzendingen gekeken, hetgeen in de regel een half uur in beslag neemt. Hierna kunnen de kinderen de formulieren met vragen invullen en wordt de les afgesloten; eventueel met het discussiemateriaal.

Algemene doelstelling van het materiaal

Een eerste concrete doelstelling van het lespakket is dat kinderen participeren bij het vaststellen van de genomineerde programma's die een kans maken op *de Kinderkast-televisieprijsen*. Maar het achterliggende doel is breder:

“Door middel van dit project leren kinderen zelfstandig bewuste keuzes maken voor kwalitatief hoogwaardige televisieprogramma's.”

De kinderen worden in staat geacht om aan de hand van de criteria *duidelijkheid, esthetiek, kijkplezier* en *betrokkenheid* programma's te beoordelen. Deze vorm van media-educatie wordt direct verwerkt wanneer leerlingen de beoordelingsformulieren gaan invullen.

Specifieke leerdoelen

In dit project leren de kinderen drie vaardigheden:

- Kinderen worden bewust van criteria waarmee zij de kwaliteit van jeugdprogramma's op televisie kunnen bepalen;
- Kinderen leren kritisch nadenken over de kwaliteit van televisieprogramma's;
- Kinderen leren meer bewuste keuzes te maken uit het aanbod van programma's.

3 Werkwijze

In de werkwijze hieronder staat beschreven hoe u stapsgewijs te werk gaat. Eerst zorgt u ervoor dat u de nodige informatie als voorbereiding leest. In de les start u met de inleiding die uit diverse onderdelen bestaat. Hierna komt de leskern aanbod (de kwaliteitseisen worden besproken en de programma's worden bekeken), waarna u de verwerking aan de kinderen aanbiedt. Eventueel sluit u de les af met één of meerdere discussieopdrachten.

Stap 1: Voorbereiding

Voor de les heeft u gelezen over:

- *de Kinderkast-televisieprijs* (belangrijke onderscheidingen voor de beste Nederlandse of Vlaamse kinderprogramma's);
- de doelstellingen van het lespakket;
- de rol van de vakjury en de publieksjury (de vakjury en de publieksjury bepalen elk hun eigen nominaties en winnaars);
- het verschil tussen *fictie* en *non-fictie* programma's;
- de inhoud van de programma's.

Tip: Als u heel goed voorbereid wilt zijn, bekijkt u de DVD's met programma's eerst zelf enkele malen.

De Kinderkast-televisieprijs

De leerkracht begint de les met een korte uitleg (circa 15 minuten) over het project *de Kinderkast-televisieprijs*. Er wordt verteld dat de kinderen deel uitmaken van een belangrijke jury, de zogenaamde Kinderkast-publieksjury. De leerkracht legt de rol van de publieksjury uit (zie voor informatie *Inleiding en procedure*). Voordat de leerlingen de beelden gaan bekijken, wordt duidelijk gemaakt wat er van de kinderen wordt verwacht. De kinderen geven voor zichzelf aan welk programma zij het beste vinden. Met veel andere kinderen uit Nederland en Vlaanderen bepalen zij samen de nominaties en later de winnaars.

Wat is kwaliteit?

“Populaire programma’s” (programma’s die door kinderen veel bekeken worden) zijn niet altijd de “beste” programma’s. Programma’s waar maar weinig kinderen naar kijken kunnen ook goede programma’s zijn. Kwaliteit is niet meetbaar met een liniaal. Het moet door iedereen voor zichzelf worden bepaald.

Kinderen kunnen wel duidelijk maken wat nodig is voor kwaliteit: duidelijk zijn, er mooi uit zien, kijkplezier bieden en boeiend zijn. Wanneer kinderen deze criteria bewust hanteren, gaan zij selectiever met het programma-aanbod om. Om kinderen bij hun programmakeuze te helpen, kunt u kinderen begeleiden door hen op de vier criteria te wijzen. U maakt kinderen bewust van wat zij zien. Bovendien leren kinderen nadenken over hun kijkgedrag. Is alles wel even goed wat ze zien? Media-educatie en specifiek televisieopvoeding zijn gericht op *de vorming van een selectief en gecontroleerd kijkgedrag, en het leren begrijpen, doorzien en waarderen van het televisieaanbod.*

Het is mogelijk dat kinderen uw mening bij een televisieprogramma vragen. Als leerkracht heeft u vast een mening over wat een goed kinderprogramma is. Toch is het niet de bedoeling dat u de kinderen in hun keuze stuurt. Met de instructie en de aanreiking van de criteria moeten de kinderen zelfstandig programma’s beoordelen. Er bestaan geen absoluut goede of foute antwoorden. Twijfelt u aan een beoordeling, vraag het kind dan zijn of haar keuze toe te lichten.

Fictie en non-fictie programma’s

Vervolgens legt u de kinderen uit wat het verschil is tussen *fictie* programma’s, waarin verzonden verhalen worden uitgebeeld, en *non-fictie* programma’s, waarin een beeld van de werkelijkheid wordt gegeven. Beide typen televisieprogramma’s zijn belangrijk om kinderen te informeren en te amuseren. Om na te gaan of kinderen de begrippen *fictie* en *non-fictie* begrijpen kunt u enkele bestaande programma’s noemen en vragen of het *fictie* (ZOO, GTST, Yu-Gi-Oh) of *non-fictie* programma’s (Studio sport, Jeugdjournaal, Idols) zijn. Leerlingen kunnen natuurlijk ook zelf voorbeelden noemen.

Publieksjury

Daarna wordt uitgelegd hoe een landelijke jury (de publieksjury) het best te werk gaat. Verteld wordt dat het van belang is het eigenlijk subjectieve oordeel zo

objectief mogelijk vast te stellen via vaststaande criteria, namelijk duidelijkheid, esthetiek, kijkplezier en betrokkenheid. Het systeem is zo ontworpen dat door alle kinderen op alle scholen, en bij alle programma's een zelfde jurering plaats vindt.

Stap 2: Leskern

De leskern bestaat uit het bespreken van de kwaliteitseisen die de kinderen moeten kennen voor het kunnen beoordelen van de kwaliteit van programma's en het bekijken van de programma's. Voor de onderbouw (zie hieronder) is een simpelere methode gemaakt dan voor de midden- en bovenbouw (zie volgende pagina).

Bespreken van de kwaliteitseisen; Onderbouw

In de onderbouw legt u de criteria uit en geeft u de betekenis aan van de gezichtjes op kopieerblad 3 (zie *Invullen van de beoordelingsformulieren: onderbouw*, pagina 17). Het is van belang dat u het verschil tussen de gezichtjes duidelijk uitlegt. U kunt de gezichtjes op het bord tekenen of met behulp van kopieerblad 3 uitleggen.

De kinderen maken vier keer een keuze uit de gezichtjes. Eerst mogen de kinderen aangeven of ze het programma goed kunnen volgen (criterium *Makkelijk?*). Als ze het programma helemaal niet begrijpen kleuren ze het eerste (treurige) gezichtje. Als de kinderen het een heel erg makkelijk te volgen programma vinden kleuren ze het laatste (blijje) gezichtje. Als de kinderen het programma een beetje snappen, kleuren ze het middelste (neutrale) gezichtje. De kinderen mogen zelf kiezen wat ze het beste bij het programma vinden passen. Vervolgens legt u uit dat de kinderen na het kijken ook bij de volgende drie rijtjes van gezichten een keuze mogen maken. Achtereenvolgens gaat het dan om hoe mooi de kinderen de kleuren en de geluiden vinden (*Mooi?*), of ze het onderhoudend vinden (*Leuk?*) en of het hen boeit (*Nog een keer?*).

De kinderen uit de groepen 3 tot en met 5 geven dus hun oordelen door middel van het kleuren van de gezichtjes. Het is mogelijk dat de kinderen na de instructie weten hoe zij moeten oordelen. Wanneer u merkt, dat de kinderen de betekenis van de gezichtjes niet meer weten, dan kunt u de betekenis herhalen.

Beoordelingsformulier onderbouw

(Voorbeeld)

Naam ...t h O ma S

Titel programma.....Sesamstraat.....

● **Makkelijk?**

■ **Mooi?**

* **Leuk?**

→ **Nog een keer?**

Bespreken van de kwaliteitseisen; Bovenbouw

In de bovenbouw deelt u kopieerblad 2 (“*Vier handige tips*”) uit en legt u uit welke criteria de kinderen hanteren om vast te stellen hoe goed of slecht zij een programma vinden. De verschillende eisen voor een programma worden met voorbeelden van de betekenis van het criterium uitgelegd (zie *Kwaliteitseisen van de Publieksjury*, pagina 7). Bij de beoordeling mogen de kinderen voor elk criterium op een vijfpuntschaal die varieert van ‘*Erg slecht*’ tot ‘*Super goed*’ hun mening geven.

Bekijken van de programma’s

Om goed te kunnen oordelen is het van belang dat de leden van de publieksjury het programma kennen. Alleen de titel is onvoldoende. Daarom bekijken de kinderen klassikaal enkele programma’s. Er worden twee à drie programma’s per groep bekeken. Het kijken naar de programma’s kan ongeveer een half uur in beslag nemen. Pas na de vertoning van de programma’s vormen de kinderen een eigen oordeel over de programma’s. In de onderbouw kan het verstandig zijn de beoordeling direct te laten plaatsvinden na elk programma.

Stap 3: Verwerking

Invullen van de beoordelingsformulieren: Onderbouw

Voordat u de programma’s in de klas vertoont, heeft u de formulieren met gezichtjes aan de kinderen laten zien. Na het bekijken van de banden krijgt elk kind een formulier. U laat de kinderen eerst *de cirkel* op hun formulier aanwijzen en stelt dan de eerste vraag: “Vind je het programma makkelijk?” De kinderen kijken naar de gezichtjes en kleuren het gezichtje dat het beste past. De kinderen wijzen daarna *het vierkantje* aan en u stelt de tweede vraag: “Vind je het programma mooi?” Bij het vierkantje kleuren de kinderen weer het gezichtje van hun keuze. U zegt dan: “Wijs *het sterretje* aan. Vond je het programma leuk?” De kinderen kleuren een gezichtje. Tenslotte wijzen de kinderen *het pijltje* aan en wordt vraag vier gesteld: “Zou je het programma nog een keer willen zien?” De kinderen kleuren bij het pijltje een laatste gezichtje. U controleert de beoordelingsformulieren en neemt deze in.

Invullen van de beoordelingsformulieren: Bovenbouw

U deelt de beoordelingsformulieren uit en eventueel de tips en projectbeschrijving. Voor elk programma wordt één vragenlijst gebruikt. Eerst vullen de kinderen hun naam (naam jurylid) en de titel van het bekeken programma op het blad in. Om kinderen bewust over het televisieprogramma te laten nadenken, worden enkele algemene vragen gesteld: **Waar gaat het programma over?** De kinderen schrijven op waarover het programma gaat. Dan volgt: **Is het een fictie programma of non-fictie programma?** De kinderen vullen in of zij het een verzonnen verhaal of een waar gebeurd verhaal vonden en waarom. Ook wordt aan de kinderen gevraagd of zij **het programma wel eens vaker hebben gezien**. Daarna geven kinderen aan in hoeverre het een ‘13-in-een-dozijn’ programma is: **Vond je het programma belangrijk, bijzonder, opvallend of leerzaam?** Tenslotte wordt gevraagd of zij het programma typisch voor hun leeftijd vinden: **Is het programma voor kinderen?** Op de stippellijntjes vullen de kinderen hun eigen mening in.

Daarna volgt de instructie waarin de kinderen lezen hoe ze op de criteria moeten oordelen. Dit tweede deel van het beoordelingsformulier is eenvoudig van opzet. U legt uit dat de kinderen bij elk criterium (*duidelijkheid, esthetiek, kijkplezier* en *betrokkenheid*) één waarde (een cijfer) van de antwoordcategorieën naar keuze omcirkelen. Bijvoorbeeld: een kind vindt *de duidelijkheid* van een programma *Gewoon goed*, dan zet het kind bij criterium *duidelijkheid* om het cijfer 4. Vindt het kind het programma een *Beetje slecht* gemaakt (*esthetiek*), dan omcirkelt het kind bij het criterium *esthetiek* het cijfer 2. Voor *het kijkplezier* kan het kind een 5 invullen wanneer hij of zij het programma *Super goed* vindt. Wanneer de leerling bijvoorbeeld zijn betrokkenheid ‘*Gaat wel*’ vindt omcirkelt deze tenslotte het cijfer 3. De vier gekozen waarden worden onder aan het formulier bij elkaar opgeteld. Een kind kan minimaal een totaalscore van 4 en maximaal een totaalscore van 20 hebben. Deze activiteit duurt ongeveer een kwartier.

Tip: Het is aan te bevelen om de formulieren na afloop na te kijken. Misschien zijn er kinderen die per ongeluk een categorie hebben overgeslagen. Een kind kan dan alsnog een waarde invullen.

Beoordelingsformulier midden- en bovenbouw

(Voorbeeld)

Naam jurylid ...Shannon.....

Titel van het programma: ...de Jj de Bom show.....

Waar gaat het programma over? .. Een postbode die vertelt over pesten en vrienden en Tietia die grappig doet

Is het programma *fictie* (verzonnen) of *non-fictie* (waar gebeurd)?

Het is ...fictie..omdat .....ze maar doen alsof .....

Heb je dit programma wel eens vaker gezien?

Ik heb het programma .....nog nooit gezien .....

Is het programma belangrijk, bijzonder, opvallend of leerzaam?

Ik vind het .leerzaam want je weet meer Dat is belangrijk

Is het een programma voor kinderen?

Ik vind het voor .iedereen ..omdat ...iedereen ervan leert ..

Hoe goed vind jij het programma?

Hieronder staan vier kenmerken om op te letten. Kies achter elk kenmerk het cijfer van jouw keuze. Je mag zelf je eigen cirkels zetten. Tel daarna de vier gekozen cijfers bij elkaar op.

	<i>Erg slecht</i>	<i>Beetje slecht</i>	<i>Gaat wel</i>	<i>Gewoon goed</i>	<i>Super goed</i>
Ik vind de duidelijkheid:.....	1	2	3	④	5
Zo vind ik het gemaakt:.....	1	②	3	4	5
Ik vind het kijkplezier:.....	1	2	3	4	⑤
Zo houdt het mijn aandacht vast:.....	1	2	③	4	5
Mijn totaalscore is:	..4... + ..2... + ..5... + ...3.. = ..14 ...				

Bij de beoordeling van de kwaliteit maken de leerlingen hun eigen keuze. Er is geen sprake van een goed of fout antwoord. Bij de waarderingen gaat het immers om de mening van de leerlingen. In totaal bevat één vragenlijst dus vier cijfers oftewel vier beoordelingen (*duidelijkheid, esthetiek, kijkplezier en betrokkenheid*). Het is belangrijk om het formulier eerst uit te delen en het dan te bespreken. De kinderen kunnen op deze manier volgen wat de bedoeling is. Als er dan nog vragen van leerlingen zijn kan de leerkracht de gestelde vragen beantwoorden. Het is niet de bedoeling dat de leerkracht een beoordeling over de programma's geeft. De kinderen geven naar aanleiding van de criteria zelfstandig hun mening.

Discussie, verdieping en verwerking

De afronding van het lesproject bestaat uit drie onderdelen. Als eerste zijn er evaluatieve vragen naar aanleiding van *de Kinderkast-televisieprijs*. Deze vragen gaan over de inhoud van de programma's en de taak van de publieksjury.

Wilt u het lesproject verbreden dan kunt u verdiepingsopdrachten met de kinderen behandelen. Daarbij gaat het om vragen over het televisiegebruik en het kijkgedrag van de kinderen. De verdiepingsvragen geven inzicht hoe veel tijd kinderen aan televisiekijken besteden.

Het derde deel van de afronding bestaat uit de verwerkingsopdrachten. Dit zijn opdrachten die erop gericht zijn kinderen meer bewust te laten nadenken over het televisie-aanbod. Kinderen worden door middel van kijkopdrachten actief aan het werk gezet. Voor jonge kinderen zijn relatief eenvoudige opdrachten gemaakt, zoals het herkennen van fantasie of werkelijkheid. Voor oudere kinderen zijn andere opdrachten geformuleerd, bijvoorbeeld over de betekenis van de Kijkwijzer. Elke verwerkingsopdracht bevat een doel en is kort uitgewerkt.

Tip: De verwerkings- en verdiepingsopdrachten zijn geen verplicht onderdeel het voor de jurering. U kunt deze lesonderdelen ook later aan de orde stellen.

4 Lessen serie

Onderbouw groep 3, 4 en 5

Doelen

- De leerlingen leren programma's beoordelen.
- De leerlingen leren onderscheid maken tussen beelden die *echt* (mensen en dieren) en *niet echt* (poppen en tekenfiguren) zijn.

Materialen

In de lessenserie heeft de leerkracht de volgende materialen nodig:

- de DVD's met programma's
- het blad "*Inhoud van de programma's*" voor een korte beschrijving
- kopieerblad 1 ("*Publieksjury Kinderkast-televisieprijs*")
Dit blad is voor u ter informatie bedoeld.
- kopieerblad 2 ("*Vier handige tips*")
Op dit blad staan de vier criteria waarop de programma's beoordeeld worden.
Ook dit blad is voor u als achtergrondinformatie bedoeld.
- kopieerblad 3: formulier met vragen voor de onderbouw
Op dit blad worden antwoordmogelijkheden met gezichtjes aangegeven.
- docentenhandleiding
In de handleiding wordt de werkwijze beschreven (zie hoofdstuk 3 *Werkwijze*, pagina 14).

Begeleiding

Inleiding van de projectles

- U kunt het volgende stukje tekst voorlezen:
“Zo meteen gaan jullie naar een paar kinderprogramma’s kijken. Misschien ken je de programma’s of misschien ken je ze helemaal niet. Als een programma afgelopen is, krijg je een werkblad. Op het blad staan drie soorten gezichtjes, gezichten die het programma *niet goed, gewoon (soms wel leuk en soms niet leuk) of juist goed* vinden (laat hierbij het blad zien of teken de gezichtjes op het bord). Jullie mogen straks na het kijken van het programma, de gezichtjes die je het beste bij het programma vindt passen op jouw blad kleuren. Op die manier kun jij zeggen of je het een goed of een slecht programma vindt. Je moet dus goed op het programma letten”.

Leskern

- De kinderen bekijken de programma’s. Na elk programma geven de kinderen hun oordeel.

Verwerking

- De leerlingen krijgen het formulier voor de onderbouw (kopieerblad 3) en u schrijft de titel van het programma op het bord. De kinderen die kunnen schrijven, nemen de titel op hun blad over.

Tip: Als de kinderen nog niet kunnen schrijven is het handig voor het kopiëren de programmatitel al op het blad in te vullen.

- U geeft de volgende instructie: “*Je hebt zojuist het programma ..... (naam van het programma) gezien. Jij mag nu zeggen wat je van het programma vindt. Je ziet de gezichtjes op het blad. Weet je nog wat ze betekenen (de kinderen herhalen de betekenis of u vertelt het nogmaals)?*” Vervolgens laat u de kinderen voor de beoordeling *de cirkel* aanwijzen en hen naar de rij met bijbehorende gezichtjes kijken.

U stelt de volgende vraag: *“Vind je het programma makkelijk? Kleur het gezichtje dat volgens jou bij het programma past.”*

Laat de kinderen daarna *het vierkantje* aanwijzen. U stelt dan de vraag: *“Vind je het een mooi programma? Kleur het gezichtje dat erbij past.”*

Vervolgens laat u de kinderen *het sterretje* aanwijzen en naar de rij met gezichtjes kijken. U vraagt: *“Moet je om het programma lachen? Kleur het gezichtje dat erbij past.”*

Als laatste laat u de kinderen *het pijltje* aanwijzen en naar de bijbehorende gezichtjes kijken. U stelt de vraag: *“Zou je het programma nog een keer willen zien? Kleur het gezichtje dat erbij past.”*

Tot slot kijkt u even na of de kinderen wel alles ingevuld hebben. Vervolgens verzamelt u de ingevulde bladen.

Tip: Bovenstaande instructie is beknopt; voor een uitgebreide instructie kunt u de tekst van *“Werkwijze (pagina 14 tot en met 17)”* gebruiken.

Discussie

U kunt in een (kring)gesprek de volgende vragen stellen:

- Wat vond je van de programma's? Wat vond je er leuk aan en wat niet?
- Kende je de programma's al?
- Vond je het inkleuren van de gezichtjes moeilijk?

Door middel van bovengenoemde vragen krijgt u inzicht in de betrokkenheid van de kinderen bij het project. Daarnaast wordt duidelijk of de kinderen de vragen over de programma's al dan niet begrepen hebben.

Verdiepingsopdrachten

Overige vragen die u kunt behandelen met als doel, kinderen te laten vertellen over hun televisiegebruik, zijn:

- Wanneer kijk je televisie?
- Waar kijk je thuis meestal naar?
- Wat vind je het leukste programma en waarom?

Verwerkingsopdrachten

▪ **Echt en niet echt**

Doel: Kinderen leren dat er in programma's *echte* en *niet echte* elementen voorkomen.

U kunt de kinderen vragen *echte* dingen (mensen, dieren, planten etc.) en *niet echte* dingen op televisie (poppen, tekenfiguren) te noemen. Laat de kinderen vertellen of ze wel eens bang zijn van dingen op de televisie. Zijn die beangstigende elementen echt of bestaan ze alleen in de fantasie?

U kunt ook met de groep enkele kinderprogramma's (drama en animatie) bekijken. Na het kijken start u een kringgesprek over de dingen die de kinderen hebben gezien. Laat kinderen in eerste instantie vrij reageren. Ga vervolgens in op *echte* en *niet echte* elementen: Welke dingen zijn echt en welke niet? Wanneer de kinderen erg jong zijn kunt u de keuze beperken tot bijvoorbeeld animatie en drama. Zijn de kinderen al wat ouder dan kunt u de grens opzoeken wat nog door kinderen als *echt* en *niet echt* wordt ervaren (bijvoorbeeld een beeld van een vliegend paard: een paard kan wel echt zijn, maar hij kan niet vliegen).

▪ **Televisiekijkdoos maken**

Doel: Kinderen leren dat de televisie een gebruiksvoorwerp is en dat beelden niet de werkelijkheid zijn.

Verzamel voor elk kind een schoenendoos. Bekijk een echte televisie. Laat zien hoe hij aan en uit kan, waar de knopjes en de afstandsbediening voor dienen. Ga ook in op programma's die op de televisie komen en die de kinderen graag zien. Daarna maken de kinderen een televisietoestel van hun schoenendoos. Zorg voor zwart papier en plaatjes van popsterren of echte mensen uit televisieprogramma's en van fantasiefiguren. Laat de kinderen verwoorden hoe hun eigen televisie eruit komt te zien en wat hun mooiste programma is. Welke toestellen laten echte dingen dingen zien en welke fantasie? De "televisietoestellen" kunnen een plaats in de groep krijgen (bijvoorbeeld in de poppen- of huishoek).

Bovenbouw groep 6, 7 en 8

Doelen

- De leerlingen worden bewust van wat er allemaal op televisie wordt aangeboden.
- De leerlingen worden bewust van het eigen kijkgedrag en hun keuzes.
- De leerlingen kennen het verschil tussen *fictie* en *non-fictie* programma's.
- De leerlingen leren de vier criteria waarop ze de programma's beoordelen.
- De leerlingen leren dat zij zelf de kwaliteit van programma's bepalen.
- De leerlingen denken na over de inhoud van jeugdprogramma's.

Materialen

In de lessenserie heeft de leerkracht de volgende materialen nodig:

- de DVD's met programma's
- het blad "*Inhoud van de programma's*" voor een korte beschrijving
- kopieerblad 1 ("*Publieksjury Kinderkast-televisieprijs*")
Dit blad kunt u voor de kinderen kopiëren en uitdelen. De kinderen kunnen de informatie klassikaal of zelfstandig lezen.
- kopieerblad 2 ("*Vier handige tips*")
Op dit blad staan de vier criteria waarop de programma's beoordeeld worden. Dit blad is zowel voor u als de kinderen bedoeld. Na het uitdelen kunt u met de kinderen de vier criteria behandelen.
- Kopieerblad 4: formulier met vragen voor midden- en bovenbouw
- docentenhandleiding
In de handleiding wordt de werkwijze van de les beschreven (zie hoofdstuk 3 *Werkwijze*, pagina 14).

Begeleiding

Inleiding van de projectles

- De leerkracht vertelt over het doel en de opzet van het project *de Kinderkast-televisieprijs*.
- De leerkracht geeft aan wat de rol van de publieksjury (de leerlingen) is.
- De leerkracht legt het verschil tussen *fictie* en *non-fictie* uit.

Leskern

- De leerkracht biedt de vier criteria aan waarop de programma's beoordeeld worden.
- De leerlingen bekijken de programma's.

Verwerking

- De leerlingen krijgen het formulier met vragen. Bij de open vragen schrijven de kinderen hun mening op. Bij de gesloten vragen (de vier criteria) kruisen zij het antwoord van hun keuze aan.

Tip: Zie erop toe dat de kinderen alle vragen hebben beantwoord. Indien de leerling een vraag heeft overgeslagen, kunt u de vragenlijst aan de leerling teruggeven met het verzoek die vraag alsnog te beantwoorden.

Discussie

U kunt in een (kring)gesprek de volgende vragen stellen:

- Wat is je mening over de bekeken programma's? Waarom?
- Kende je de programma's al? Welke wel en welke niet?
- Welke zou je voortaan vaker willen gaan bekijken? Waarom?
- Helpen de vier kwaliteitseisen bij het beoordelen?
- Wat vond je lastig te beoordelen? Waarom?

Via de bovengenoemde vragen evalueren de kinderen het project *de Kinderkast-televisieprijs*. Zij kunnen aangeven wat zij van het jureren vinden en welke aanvullingen er op het project zijn.

Extra Verdiepingsopdrachten

Vragen om kinderen uit groep 6, 7 en 8 meer bewust te laten nadenken over hun *kijkgedrag* zijn:

- Hoeveel uur kijk je televisie door de week en hoe lang in de weekeinden?
- Zijn er nadelen aan televisiekijken voor het naar school gaan?
- Zijn er programma's die je niet mag zien en waarom?
- Naar welk soort programma kijk je graag en waarom?
- Kijk je meestal alleen of met meerdere personen televisie? Wat vind je leuker en waarom?
- Wat is het voordeel van een eigen televisietoestel op je kamer en wat is het nadeel?

Om mogelijke effecten van televisie op het *gedrag* van kinderen aan de orde stellen, kunt u de volgende vragen gebruiken:

- Speel je wel eens personen en/of dingen van de televisie na? Zo ja, bij welke programma's doe je dat en waarom?
- Praat je vaak met andere kinderen over televisieprogramma's? Wanneer?
- Heb je wel eens meegemaakt dat een ander kind iets van de televisie nadoet? Was dat goed (bijvoorbeeld kleuters spelen Sesamstraat na) of slecht (bijvoorbeeld een vechtserie nadoen)?
- Wat gebeurt er met iemand die heel vaak naar vechtseries kijkt? Gaat die het geweld gewoon vinden? (antwoord: ja, de kans daarop is groot)
- Als je een verlanglijstje maakt voor verjaardagscadeautjes of bij Sinterklaas, hoe belangrijk is dan reclame?
- Koop je wel eens speelgoed waar je veel reclame voor hebt gezien?
- Waarom zijn soaps aan het eind altijd zo spannend? Zou je de volgende dag ook kijken als elke aflevering gewoon een goed einde heeft?
- Is het makkelijker of moeilijker om je huiswerk te maken als je tegelijk de televisie aan hebt staan? Probeer eens in te schatten hoe vaak je van je schrift naar de televisie opkijkt bij het huiswerk maken.

Extra Verwerkingsopdrachten

- **Televisiedagboek bijhouden** (*Waar kijk ik naar en hoeveel?*)

Doel: Kinderen leren bewust te maken van hun kijkgedrag.

Wilt u kinderen bewust laten worden van hun kijkgedrag dan kunnen zij een televisiedagboek bijhouden. Een week lang noteren kinderen waarnaar en wanneer zij kijken. Na afloop worden de dagboeken vergeleken:

- Naar welke programma's wordt het meest gekeken?
- Hoeveel tijd wordt er aan het televisiekijken besteed?
- Is er een verschil tussen het kijkgedrag van jongens en meisjes?

- **Gebruik de televisiegids**

Doel: Kinderen een tv-gids leren hanteren en een keuze leren maken uit het programma-aanbod.

Uit een televisiegids kopieert u een bladzijde en deelt deze aan de kinderen uit. U geeft de leerlingen de opdracht programma's aan te kruisen die zij vaak bekijken. Na het aankruisen schrijven de kinderen op naar welk soort programma's zij vaak kijken (bijvoorbeeld: meestal tekenfilms, actieseries of soaps) en waarom (spanning, informatie, uit verveling)? De voorkeuren en kijkmotieven van de kinderen kunnen met elkaar vergeleken worden:

- Welke programma's zijn in de groep favoriet?
- Naar welk soort programma wordt er vooral gekeken?
- Zijn er binnen de groep verschillen in de programmakeuze?

- **Vergelijking "Op de televisie en in het echt"**

Doel: Kinderen leren het verschil zien tussen de wereld op televisie en de werkelijkheid.

U neemt enkele willekeurige programma's op een videoband op en laat de beelden aan de kinderen zien. Als u bijvoorbeeld eerst een fragment uit een politiserie laat zien, kunt u de kinderen de volgende kijkopdracht geven: Noteer een aantal acties die de politie uitvoert. De acties kunnen variëren van *iemand*

ondervragen tot *dader neerschieten*. De gedragingen van de televisie worden vergeleken met acties uit de werkelijkheid. Komen de acties van de agenten uit de serie overeen met de acties van de agenten in het dagelijks leven? Wat wel en wat niet? De kinderen vergelijken de televisiesituaties met de werkelijkheid:

- Wat zie je op de televisie?
- Kloppen de getoonde beelden met die van de werkelijkheid?
- Wat is het verschil?

Andere programma's die u kunt gebruiken zijn bijvoorbeeld: ziekenhuis-series, soaps en reclames.

Tip: Let erop dat de beelden niet te eng of te heftig voor de kinderen zijn.

▪ **Verskil *fictie* en *non-fictie* programma's**

Doel: De kinderen leren kritisch naar de inhoud van programma's kijken.

U neemt fragmenten van een aantal *fictie* programma's op, zoals tekenfilms en drama en u neemt *non-fictie* programma's op, zoals het Jeugdjournaal en reality-tv. De fragmenten staan door elkaar op een videoband. De kinderen noteren bij elk fragment de aard van het programma (*fictie* en *non-fictie*) en geven aan waaraan zij merken dat het een *fictie* programma is of een *non-fictie* programma. Ook kunnen zij een korte beschrijving van de inhoud van de programma's geven. Na het tonen van de beelden kan besproken worden:

- Wat zijn de *fictie* en de *non-fictie* programma's?
- Welke verschillen zijn er tussen *fictie* en *non-fictie* programma's?
- Wat zien de kinderen liever *fictie* of *non-fictie*, waarom?
- Wat zien kinderen vaker, *fictie* of *non-fictie*, waarom?
- Wat zijn de meest bekeken *fictie* programma's? (welke dramaseries, tekenfilms of poppenseries)

Wat zijn de meest bekeken *non-fictie* programma's? (welke spelprogramma's, journaals, documentaires of optredens/evenementen).

▪ **Inventarisatie van programma's**

Doel: Kinderen uit de bovenbouw leren een tv-gids hanteren en diverse genres in het programma-aanbod herkennen.

Kopieer uit een televisiegids een of meerdere pagina's met overzichten van het programma-aanbod. Laat kinderen groepjes van twee of drie leerlingen vormen en geef elk groepje een programmapagina. Vervolgens kruisen de kinderen verschillende programmasoorten aan, bijvoorbeeld de dramaseries, speelfilms, tekenfilms, soaps, sportuitzendingen, nieuws- en actualiteitenprogramma's en reality-tv series. Laat de kinderen uitrekenen hoeveel zendtijd aan elk programmagenre besteed wordt.

De kinderen beantwoorden daarna de volgende vragen:

- Hoeveel minuten wordt er per zender en per dag aan de verschillende typen programma's besteed?
- Welk type programma wordt het meest getoond?
- Welke verschillen zijn er tussen commerciële en publieke zenders in de zendtijd besteed aan de genres, waarom?
- Zijn er verschillen in het televisie-aanbod 's middags, in de vooravond, en in de late avond, waarom?
- Waar kijken kinderen zelf het liefst naar, waarom?

▪ **De Kijkwijzer**

Doel: Kinderen leren de Kijkwijzer hanteren.

Sinds begin 2001 worden alle televisieprogramma's voorzien van Kijkwijzer leeftijdsclassificaties en pictogrammen om ouders te adviseren over mogelijk schadelijke programma's. Er wordt geïnformeerd over zes soorten inhoud: geweld, angst, erotiek, alcohol & drugs, discriminatie en grof taalgebruik. Daarnaast zijn er drie leeftijdsgrenzen: mogelijk schadelijk onder 6 jaar, onder de jaar en onder 16 jaar. Alle pictogrammen kunnen gratis via de internetsite van Kijkwijzer (kijkwijzer.nl) worden opgehaald.

Kopieer uit een televisiegids pagina's met overzichten van het aanbod. Laat kinderen groepjes van twee of drie leerlingen vormen en geef elk groepje een programma-overzicht. Vervolgens kruisen de kinderen alle pictogrammen van de Kijkwijzer aan. Daarbij beantwoorden ze de volgende vragen:

- Welke pictogrammen treffen ze aan en wat betekenen ze?

- Welke pictogrammen komen het vaakst voor (geweld en angst) en welke het minst vaak (discriminatie en alcohol)?
- Zijn er verschillen tussen de commerciële en de publieke zenders?
- Welke leeftijdsclassificaties komen niet voor in de vooravond en waarom? (12 jaar mag pas vanaf 20.00 uur; 16 jaar pas vanaf 22.00 uur)
- Waar kunnen kinderen de Kijkwijzer pictogrammen nog meer tegenkomen? (bioscoop, video's, dvd's, games)

▪ **Mijn lievelingsprogramma**

Doel: kinderen leren een originele keuze uit het programma-aanbod maken en kunnen hun keuze verwoorden.

Geef groepjes kinderen de opdracht om thuis de televisiegids of krant door te nemen en een programma uit te zoeken dat hun leuk lijkt. Kinderen mogen ook een bijzondere video kiezen. Het mag echter geen productie zijn die alle kinderen al kennen (bijvoorbeeld *Lion King*, *Idols* of het *Jeugdjournaal*). Als de kinderen daarna de uitzending hebben gezien maken zij samen een kort opstel over hun favoriete programma of video. In het opstel brengen de kinderen onder woorden waarom het hun favoriete programma of video is en waarom andere kinderen er ook naar zouden moeten kijken.

In het opstel kunnen kinderen de volgende elementen verwerken:

- wanneer is het programma te zien en bij welke omroep?
- wie speelt de hoofdrol of presenteert het?
- welke kwaliteitskenmerken maken het programma zo goed? De duidelijkheid voor kinderen, de humor of spanning, de geloofwaardigheid, belangrijke helden, dat het kinderen boeit, de leerzaamheid of informatie, dat je het samen met ouders kunt bekijken?

Kopieerbladen

- Kopieerblad 1: *Publieksjury Kinderkast-televisieprijsen*
(projectbeschrijving voor de leerlingen, pagina 33)
- Kopieerblad 2: *Vier handige tips*
(beschrijving van de kwaliteitseisen voor de leerlingen,
pagina 34)
- Kopieerblad 3: *Beoordelingsformulier Kinderkast-televisieprijsen - onderbouw*
(voor de leerlingen, pagina 35)
- Kopieerblad 4: *Beoordelingsformulier Kinderkast-televisieprijsen - bovenbouw*
(voor de leerlingen, pagina 36)

Publieksjury Kinderkast-televisieprijsen

Elk jaar organiseert Cinekid prijzen voor de beste kinderprogramma's van Nederland en Vlaanderen. Die prijs heet de Kinderkast-televisieprijs. Het is geen geldprijs, maar een mooi bronzen beeld.

De Kinderkast-prijzen zijn voor programma's uit Nederland of Vlaanderen. Het maakt niet uit of ze zijn uitgezonden op Nederland 1, 2 of 3, Z@pp, of op Ketnet, Jetix of Nickelodeon. Als ze maar door de omroepen zélf zijn gemaakt. Buitenlandse programma's (bijv. uit Amerika of Japan) kunnen niet meedoen. Bovendien hebben de omroepen zelf bedacht welke programma's ze wilden insturen. Het kan dus zijn dat jouw lievelingsprogramma er daarom niet bij zit.

De Kinderkast-publieksjury

Elk jaar kiest een vakjury (grote mensen!) welke jeugdprogramma's een Grote Kinderkast krijgen. Maar dat is niet helemaal eerlijk: kinderen hebben ook veel verstand van kindertelevisie. Daarom bepalen ook zij elk jaar wat de beste jeugdprogramma's zijn. De publieksjury kiest de winnaars van de Kleine Kinderkast.

In de herfstvakantie is de uitreiking bij Cinekid; het film-, televisie- en nieuwe-mediafestival in Amsterdam. Kinderen in heel Nederland en België kunnen in de weken daarvoor stemmen via internet (www.kinderkast.nl).

Kinderen stemmen dan op de nominaties. Dat zijn programma's die zo ontzettend goed zijn, dat ze allemaal evenveel kans maken om te winnen. Maar hoe weten we nu wat de nominaties zijn?

Nominaties

Lang voor de uitreiking doen kinderen op heel veel scholen heel belangrijk werk. Zij kiezen de nominaties. Samen met kinderen van heel veel andere scholen zijn jullie nu de juryleden die uit alle programma's de nominaties voor de Kinderkast-televisieprijsen aanwijzen! Hoe je kunt weten wat nu de goede en minder goede programma's zijn, leer je in deze les!

Wat is een goed kinderprogramma?

4 HANDIGE TIPS

Je kunt niet zeggen welk programma het beste is. Dat kan niemand. Je kunt alleen zeggen welk programma jij het beste vindt.

Als je nadenkt over wat je een goed of slecht tv-programma vindt, is het handig om op vier dingen te letten:

1 DE DUIDELIJKHEID

- * kun je alles wel goed begrijpen?
- * is het makkelijk te volgen?
- * laat de camera het duidelijk zien?
- * worden er geen al te moeilijke woorden gebruikt?

2 HOE IS HET GEMAAKT?

- * vind je de beelden mooi van kleur?
- * doen de acteurs of presentatoren het goed?
- * vind je de geluiden, stemmen of muziek mooi?

3 HET KIJKPLEZIER

- * is het grappig?
- * word je er vrolijk van?
- * wordt het spannend verteld?

4 HOUDT HET JE AANDACHT VAST?

- * maakt het veel indruk op je?
- * vergeet je alles om je heen als je kijkt?
- * zou je er later met anderen over willen praten?

Als je op deze 4 kenmerken let, kun je voor jezelf uitmaken wat je van het programma vindt:

“Super goed”, “Gewoon goed”, “Gaat wel”, “Beetje slecht” of “Erg slecht”

Beoordelingsformulier onderbouw

Naam .....

Titel programma.....

● **Makkelijk?**

■ **Mooi?**

* **Leuk?**

➔ **Nog een keer?**

Beoordelingsformulier bovenbouw

Naam jurylid .....

Titel van het programma: .....

Waar gaat het programma over?

.....
 .....

Is het programma *fictie* (verzonnen) of *non-fictie* (waar gebeurd)?

Het is ..... omdat .....

Heb je dit programma wel eens vaker gezien?

Ik heb het programma .....

Is het programma belangrijk, bijzonder, opvallend of leerzaam?

Ik vind het .....

Is het een programma voor kinderen?

Ik vind het voor..... omdat .....

Hoe goed vind jij het programma?

Hieronder staan vier kenmerken om op te letten. Kies achter elk kenmerk het cijfer van jouw keuze. Je mag zelf je eigen cirkels zetten. Tel daarna de vier gekozen cijfers bij elkaar op.

	<i>Erg slecht</i>	<i>Beetje slecht</i>	<i>Gaat wel</i>	<i>Gewoon goed</i>	<i>Super goed</i>
Ik vind de duidelijkheid:.....	1	2	3	4	5
Zo vind ik het gemaakt:.....	1	2	3	4	5
Ik vind het kijkplezier:.....	1	2	3	4	5
Zo houdt het mijn aandacht vast:.....	1	2	3	4	5
Mijn totaalscore is:	..... + ... + ... + ... = ...				

